

ACC. N:R M. 15932:1-13.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Emoch Johansson, Killeberg*  
Härad: *O. Göinge* Berättare: " " "  
Socken: *Loshult* Berättarens yrke: *lantbrukare*  
Uppteckningsår: *1963* Född år *1890* i *Loshult*

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

*Milstolpar och vägnisar. s. 1-13.  
(foton sid. 2a, 10a, 11a ö. 13a; mgs. saknas)*

*LNF 119*

*14/11-63*

Skriv endast på denna sida.

L. U. F. 119.

## Milstolpar och vägvisare.

I min hemsocken (Loshults socken) finns milstolpar endast på huvudvägen Växjö - Kristianstad, och finns det en dylik för varje fjärdedel gammal Svensk mil.

Milstolparna äro belägna på vänstra sidan av vägen, räknat från Växjö mot Kristianstad, med ett avstånd från vägkanten av ungefär två meter.

Vanliga milstolpar äro uppsatta i upplagda fyrkantiga stensöson, vilka äro ungefär en meter höga, och två meter breda på vardera sidan.

Material:

Stolparna äro huggna och äro bestående av vanlig gråsten, vilken förekommer allmänt

i denna ort.

Inskrift:

På den milstolpe, som står närmast  
Smålandsgränsen finns nedentecknade inskrift  
och bifogas jag ett fotografi av denna stolpe (fig. 1.)



$\frac{1}{4}$  M

R. J. v. L.

1766

Texten är inskuren i stolpen.  
Resten av målningen finns på denna sten,  
hur målningen utförts har jag ej hört anställa.

2.

M. 15932:2a.

Landskap: Skåne Berättare: Kerock Johansson  
 Härad: Östra Göinge Berättarens yrke: Lantbrukare  
 Socken: Loshult Berättarens adress: Loshult Killeberg  
 Uppteckningsår: 1963. Född år 1890 i Loshult.  
 Upptecknare: Kerock Johansson, Loshult Killeberg.



Fig. 1

mg. saknas

se sid. 2

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan

Tillverkare:

Några märken, som kunna tyda på milstolparna äro tillverkade finns ej på dem och ej heller har jag hört någon berätta något om var de blivit huggna. Något stenhuggeri finns ej och har ej funnits i denna trakt, men här har funnits enstaka stenhuggare för i denna art, vilka huggit vackra trappstomar m.m. åt folket i bygden, så därför äro säkerligen milstolparna huggna av någon stenhuggare i orten.

Storlek:

Milstolparna äro ungefär en meter höga över röset, samt ha en bredast längst ner vid röset 450 centimeter, därefter avsmalna de något mot toppen, vilken är avrundad, bredden på milstolparna där avrundningen börjar är 30 centimeter, samt längst upp i avrundningen 15 centimeter. Föckleken på milstolparna är ungefär 15 centimeter längst ner vid röset, och

arternas de uppåt och ha en höcklek av ungefär  
10 centimeter i toppen.

Uppställning:

Militälparna äro uppställda i stensöser,  
vilka utgöras av hoplagda stoner, vilka ej äro  
hugna eller på annat sätt bearbetade och har  
ej något märke eller annat vid upplägningen  
av röset.

I denna ort stå samtliga militälpar på den  
plats där de alltid ha stått sedan de blivit  
uppatta. Vid de rättningar av vägen, som  
under senare tider ha gjorts, så ha ej några  
militälpar flyttats, utan dessa ha fått stå kvar  
på de gamla vägstreckena, vilka ännu trafiki-  
keras någon gång av ortsbefolkningen.

Några militälpar, eller vägmärken, som fö-  
rut funnits och numera kommit bort har jag  
H. ej hört omtalas.

Jag bifogar ett fotografi (fiel) av den milstolpe, som är uppställd närmast Gränsgränsen ungefär 200 meter söder om gränsen, den har den förut omnämnda inskriften, de övriga milstolparna äro likadana, men ha ingen annan inskrift än 1/4 MIL och ha ej heller varit målade.

Milstolparna i denna trakt utgöras av kvarts milstolpar, en stolpe för varje fjärdingsväg ( $\frac{1}{4}$ -del gammal svensk mil), och den allmänna benämningen på dessa var alltid för "milspälen" eller "fjärdingspälen", båda dessa namn användes.

Att man haft någon benämning på själva röset har jag inte hört ontalas, ej heller har jag hört, att man haft olika benämningar på olika typer av milstolpar.

Att milstolpen fått namn efter den plats där den blivit uppsatt har åtminstone i ett fall förekommit inom socknen, således kallades den

milstolpe, som står vid väskanten i Stockholms by  
allmänt förs för "Stockhulta milstolpe", och omvänt  
kallades en backe, där en milstolpe står ungefär  
hobevägs upp mot backkrönet för "Fjerdingsvägen".

Den allra äldsta befolkningen talade ännu om  
fjerdingsväg, en och annan gång, men denna be-  
nämning på vägsträcka försvinner snart, ty den  
 yngre generationen vet ej hur lång denna väg-  
sträcka är, en fjerdingsväg är en fjärdedels gen-  
mel svensk mil, 2 1/2 meter, någon annan benämning  
på väglängd fanns inte förrän kilometertal infördes.

Varifrån man utgätt, när man beemte ett  
placera ut milstolpar har jag aldrig hört om-  
talas, och ej heller vilka som satte upp dem eller  
hur det bekortades.

Där bygdens liv hava milstolparna säker-  
ligen förr utgjort stor betydelse.

6. Att någon portutdelning förekom vid mil-



stolparna har jag aldrig hört omtalas, men att  
milstolparna användes som rastplats är säkert,  
och att fotsjängare där förtärde matsäck och  
färdsupas. Jag minns när jag på 1890-talet som  
liten pojke var i sällskap med min far till Jelm-  
hult, vilket ligger ungefär en halv mil norr om  
Smålandsgränsen vid Lockhult, och när vi skulle gå  
mot hemmet blavo vi upphämnade av en skjutst, det  
var en bonde i socknen och han bjöd oss åka,  
när vi kom till milstolpen, som stod närmast  
Skånegränsen, så stannade han hästen och de ste-  
go av skjutst och satte sig på milstolparöset  
och togo fram sina brännvinsflaskor och diverse "till-  
tugg", som de köpt i Jelmhult, det var med säker-  
het ett gammalt bruk, att man skulle rasta där  
och smaka på vad man hade med sig.

I socknen, alldeles intill Smålandsgränsen och  
imidi landsvägen fanns intill slutet av 1800-talet

en gästgivarvärd och där försålles vin, öl och brännvin  
öfver till ankänning och var det brukligt, att man  
rastade vid miktalpen några hundra meter söder  
om gästgivarvärdens för att smaka de inköpta drige-  
korna. Jag höjde i min barndom berättas om en  
person, vilken var boende ensam i en liten stuga  
i min hemby och gick under namnet "Fäskökörnen",  
att han allt som oftast brukade gå till "Getabäck",  
som gästgivarvärdens kallades, för att köpa sig ett  
stån brännvin, och var det när och när väder  
så gick han inte längre än till miktalpen där han  
sade sig i gräset och började dricka av brännvinet,  
och som han alltid drack ganska mycket så brukade  
han somna i gräset invid miktalpen och i seed så  
han där till morgonen dämpa, och när han så vak-  
nade på morgonen, så sjöng han alltid med hög röst  
morgonpsalmen "Din klara sol går öfver mig", så det hördes  
8. öfver hela byn.

Några särskilda vittnen ha ej funnits vid mikeltalarna i denna ort, utan man sett på röset eller vid på marken eller på jordfästa stenskrifvning mikeltalpen.

Att man skrivit något på mikeltalarna har jag aldrig sett eller hört ontalas i denna ort, ej heller att man brukade häka på dem, när man gick förbi dem.

Att man minstytth inskriptioner på mikeltalarna har jag ej hört ontalas, och ej heller har jag hört någon vandringsvisa där mikeltalarna äro ontalade.

Några gamla vägrisare, som ha angott varthin vägen gick ha inte funnits i denna ort, förrän de nyare sägkyllarna komma upp.

Om en vägstyrelsen övertog underhållet på de allmänna vägarna, vilket skedd omkring  
9. år 1900 i denna ort, så hade bänderna var sitt väg-

stjuka ett underhålla, och då satte de upp vägmär-  
ken vid ändarna av sina vägstäckor, dessa märken  
vara antingen av sten eller av trä.

De ofta flöta av dessa ha under årens lopp kom-  
mit bort eller puttrat ner, men något enstaka av  
dessa märken finns ännu kvar.

Vid vägfarten utmed allmänna landsvägen sö-  
der om Loshults kyrka står ett dylikt märke i sitt  
gamla skick, jag bifogar ett fotografi av detta  
vägmärke (fig. 1.), det är 70 centimeter högt över marken,  
50 centimeter brett vid markytan och 30 centimeter brett  
i toppen, och medräst i marken. Inskriften på stenen utgöres  
av inhuggna siffror och bokstäver och lyder:

N<sup>o</sup> 1

9

585

GNUBBE FÄLLE

302 ALN

10.

M. 15932: 10 a.

Landskap: \_\_\_\_\_

Skåne

Berättare: \_\_\_\_\_

Enoch Johansson

Härad: \_\_\_\_\_

Östra Gäddede

Berättarens yrke: \_\_\_\_\_

Lantbrukare

Socken: \_\_\_\_\_

Loshult

Berättarens adress: \_\_\_\_\_

Loshult Källberg

Uppteckningsår: \_\_\_\_\_

1963

Född år \_\_\_\_\_

1890

i \_\_\_\_\_

Loshult

Upptecknare: \_\_\_\_\_

Enoch Johansson, Loshult Källberg



Pv tr Sth 1960

Ifyll ovanstående uppgifter om uppteckningen endast på den injerade sidan

se sid. 10

mg. sakno

På allmänna landsvägen Kristianstad - Växjö  
står ett vägmärke vid själva gränsen mellan  
Skåne - Småland, ungefär en kilometer norr om  
Loshults kyrka, märket står endast en meter från  
vägkanten. Jag bifogar ett fotografi av märket (fig 2).  
Märket, som är av huggen sten, står på ett av  
flata stens upplagt röst ungefär två meter  
brett i fyrkant, samt en meter högt.

Märket är nersatt i mitten av röset och har en höjd  
över röset av en och en halv meter, samt är 90 centimeter brett  
längst ner vid röset och 70 centimeter brett i toppen och har  
en tycklek av ungefär 20 centimeter.

Bakstavar och siffror äro inhuggna i stenen och  
är märket målat.

På den övre tredjedelen av märket fram uttrycket  
att "Skånevapen" jämte fyra kronor, samt under des-  
sa följande inskrift:

M. 15932: 11a

Landskap: Skåne Berättare: Knrok Johansson  
 Härad: Östra Gämele Berättarens yrke: Lantbrukare  
 Socken: Loshult Berättarens adress: Loshult Killeberg  
 Uppteckningsår: 1963. Född år 1890 i Loshult.  
 Upptecknare: Knrok Johansson Loshult Killeberg



avg. saknas

se sid. 11

ÅR— 1766  
DÅ SVERIGE GLADDES  
ÖFVER  
PRINTS GUSTAFS  
SVERIGES CRÖPRINTS  
GIFTE  
MED PRINTSESSAN  
SOPHIA MAGDALENA  
AF DANNEMARK  
RESTES DETTA SKILIE MÄRKE  
EMELLAN  
CHRISTIANSTADS  
OCH  
CRONBERGS LÄHN  
GENOM  
FRIHERRE R.v. LINGEN  
LANDSHÖFDINGE.



Utmed enskilda vägen från Gorbults kyrka i  
Skåne och till Skallaryds kyrka i Småland står ett vägväärke (ligt)  
vid väggkanten, det är beläget en km. innanför gränsen i Småland  
och utgöres av en huggen sten, direkt ner emot i marken utan nå-  
got röse. Väriket har en höjd över marken av två meter  
och 20 cm., och är 70 cm. brett vid markkanten, det avsmalnar uppåt  
ungefär en meter, samt är därefter 40 cm. brett, tjockleken på  
stenen är ungefär 30 cm.

Stenen har följande inskrift:



1  
MIL  
TILL  
HRS.  
1836

M. 15932: 13 a

Landskap: Skåne Berättare: Enoch Johansson  
 Härad: Östra Göinge Berättarens yrke: lantbrukare  
 Socken: Loshult Berättarens adress: Loshult Killeberg  
 Uppteckningsår: 1963 Född år 1890 i Loshult  
 Upptecknare: Enoch Johansson, Loshult Killeberg



myr saknas